

Doc. dr. Lara Godec Soršak

SLOVENSKI JEZIK 2

P 5: ZAIMEK, ŠTEVNIK

ZAIMEK

- **Zaimek** (_____) je _____
pregibna beseda, ki jo uporabljamo **namesto**
_____ in _____.
- **Nepolnopomenske/**_____ besede
so tiste, ki v poslušalcu/bralcu ne vzbudijo predstave o
konkretni prvini stvarnosti ali o njeni konkretni lastnosti,
npr. *on – brat, tak – vesel*.
- Glede na to, kako z zaimki nadomeščamo
samostalnike/pridevnike, ločimo **razne vrste zaimkov**.

ZAIMEK

- Z zaimki nadomeščamo samostalnike in pridevnike – to delamo tako, da:
 - _____ poimenujemo _____, npr. *jaz, ti, on, ona, ono ...* → _____;
 - _____ poimenujemo _____ prvin stvarnosti, npr. *njegov* → _____;
 - _____ na prvine stvarnosti, npr. *ta, to*, ali na njihovo _____, npr. *tak, ta, tega* → _____;
 - _____ po prvinah stvarnosti, npr. *kdo, kaj*, ali po njihovi lastnosti, vrsti, pripadnosti, npr. *kakšen, kateri, čigav* → _____;
 - _____ prvine stvarnosti, npr. *kdor, kar*, njihovo lastnost, vrsto ali pripadnost, npr. *kakršen, ki/kateri, čigar/katerega* → _____;
 - _____ poimenujemo prvine stvarnosti, npr. *nekdo, nekaj*, njihovo lastnost, vrsto ali pripadnost, npr. *nekakšen, neki, nekega* → _____.

VRSTE ZAIMKOV PO AHAČIČU (2017: 52)

Vrsta zaimka		
_____	jaz, ti, on midva, vidva, onadva mi, vi, oni sebe, se	
_____		moj, tvoj, njegov, njen najin, vajin, njun naš, vaš, njihov
_____		svoj
_____		ta, tisti, oni tak, tašen tolik, tolikšen
_____	kdo, kaj	kakšen, kateri, čigav kolik, kolikšen
_____	kdor, kar	ki, kateri, čigar kakršen, kolikršen
_____	kdo, nekdo, nihče, marsikdo, vsakdo kaj, nekaj, nič, marsikaj, vse nobeden	(ne)kateti, malokateri, marsikateri (ne)kak, malokak, marsikak (ne)kakšen, marsikakšen ves, vsak, neki, noben vsakršen, nikakršen drug, oba

VRSTE ZAIMKOV PO AHAČIČU (2017: 52)

Vrsta zaimka	Samostalniški	Pridevniški
kazalni		ta, tisti, oni tak, tašen tolik, tolikšen
vprašalni	kdo, kaj	kakšen, kateri, čigav kolik, kolikšen
oziralni	kdor, kar	ki, kateri, čigar kakršen, kolikršen
nedoločni	kdo, nekdo, nihče, marsikdo, vsakdo kaj, nekaj, nič, marsikaj, vse nobeden	(ne)kateti, malokateri, marsikateri (ne)kak, malokak, marsikak (ne)kakšen, marsikakšen ves, vsak, neki, noben vsakršen, nikakršen drug, oba

OSEBNI ZAIMKI

- Z osebnimi zaimki posredno poimenujemo bitja, stvari, pojme.
- Lahko jim določimo:
 - _____,
 - _____,
 - _____ in
 - _____.
- on, vedve, one
- jaz, ti

OSEBA	OSEBNI ZAIMKI		
	EDNINA	DVOJINA	MNOŽINA
1.			
2.			
3.			

OSEBNI ZAIMKI

OSEBA	OSEBNI ZAIMKI		
	EDNINA	DVOJINA	MNOŽINA
1.			
2.			
3.			

OSEBNI ZAIMKI

		EDNINA				
I	To sem/si/je					
R	Veseli se					
D	Pomaga					
T	Čaka					
M	Govori					
O	Pleše					

OSEBNI ZAIMKI

		DVOJINA		
I	To sva/sta			
R	Veseli se			
D	Pomaga			
T	Čaka			
M	Govori			
O	Pleše			

OSEBNI ZAIMKI

		MNOŽINA		
I	To smo/ste			
R	Veseli se			
D	Pomaga			
T	Čaka			
M	Govori			
O	Pleše			

OSEBNI ZAIMKI

Oblike osebnih zaimkov v _____:

- _____, npr. *ga*
 - uporabljamo jo največkrat: *Strah ga je.*
- _____, npr. *njega*
 - če želimo kaj _____: *Strah je njega, ne Anje.*
 - če so za _____: *Odšli so brez njega.*
 - če so v _____: *Pogrešali smo Ano in njega.*
- _____ v T, npr. *nanj*
 - če je tožilnik navezan na _____: *Ne oziraj se nanj.*

OSEBNI ZAIMKI

- Podvrsta: sebe/se → _____.
- Nima _____, zato ni nikoli v vlogi _____.
- Z njim izražamo nanašanje na osebek (vračamo se na osebek), zato mu pravimo povratni osebni zaimek.
Mojca se sprašuje, kako naj si pomaga.
- *spraševati se, pomagati si : smem se, ogledam si*

SVOJILNI ZAIMKI

- Z njimi posredno poimenujemo pripadnost
 - _____: *moj, najin, naš;*
 - _____: *tvoj, vajin, vaš/Vaš;*
 - _____: *njegov/njen, njun, njihov.*
- S svojilnimi zaimki pogosto nadomestimo ponovljene _____ in s tem odpravimo neustrezno/odvečno ponavljanje besed, npr. *Na smučanje sem vzela mamino puhovko. Njena je toplejša od moje.*

SVOJILNI ZAIMKI

- Izražajo naslednje slovnične lastnosti:

- _____,
- _____,
- _____,
- _____

(1. – *moj, najin, naš*;

2. – *tvoj, vajin, vaš/Vaš*;

3. – *njegov/njen, njun, njihov*).

OSEBNI ZAIMKI	SVOJILNI ZAIMKI
jaz	
ti	
on	
ona	
ono	
midva, medve/midve	
vidva, vedve/vidve	
onadva, onedve/onidve	
mi, me	
vi, ve, Vi	
oni, one, ona	

POVRATNI SVOJILNI ZAIMEK

- Podvrsta svojilnega zaimka: _____.
- Ta izraža, da je _____.

Kaj je prav?

- *Mojca je spala s svojim/z njenim fantom.*
- *Za malico sem pojedla moje/svoje/njeno jabolko.*
- *Vpišite vaše/svoje geslo.*
- *Peter se pogovarja s svojim/z njegovim sinom.*

KAZALNI ZAIMKI

- Z njimi kažemo na:
 - prvine stvarnosti (bitja, stvari, pojme): _____;
 - njihov lastnost, vrsto, pripadnost: _____.
- S kazalnimi zaimki nadomeščamo ponovljene besede in tako odpravljamo neustrezno/odvečno ponavljanje besed.
- *Iz galerije je izginila znana Jakopičeva slika in to so čez nekaj dni odkrili na boljšem trgu.*
- *Iz galerije je izginila znana Jakopičeva slika, *ki so jo čez nekaj dni odkrili na boljšem trgu.*
- *Iz hleva se je vrnil umazan. Kar tak je legel v posteljo.*

VPRAŠALNI ZAIMKI

- Z njimi sprašujemo po:
 - prvinah stvarnosti (bitjih, stvareh, pojmi): _____;
 - njihovi lastnosti, vrsti, pripadnosti: _____.
- kdo – sprašujemo po _____, _____ spol, samo _____, _____
- kaj – sprašujemo po _____, _____ spol, samo _____, _____
- kakšen, kateri, čigav – _____

OZIRALNI ZAIMKI

- Z njimi opisno predstavimo:
 - prvine stvarnosti (bitja, stvari, pojme): _____;
 - njihovo lastnost, vrsto, pripadnost: _____, _____.
- kdor – opisno predstavimo človeka, m. spol, samo ed., sklanjamo
- kar – opisno predstavimo vse druge prvine stvarnosti, sr. spol, samo ed., sklanjamo

OZIRALNI ZAIMKI

Vstavite oziralne zaimke.

- _____ se je učil, bo uspešno opravil izpit.
- _____ se je Janezek naučil, to Janez zna.
- _____ zanima umetna inteligenca, naj se prijavi na izobraževanje.
- Ne smemo soditi o nečem, _____ ne poznamo.
- Obiskali so nas prijatelji, s _____ smo bili na potovanju po Veliki Britaniji.

Kaj je prav?

- Restavrirali so freske, ki/katere so bile uničene med poplavo.
- Učenci, ki/kateri bodo jutri nastopili na šolski prireditvi, naj pridejo v šolo eno uro pred začetkom.
- Sošolec, čigar/katerega oče je igralec, se je vpisal na AGRFT.
- Sošolka, čigar/katere oče je igralec, se je vpisala na AGRFT.

NEDOLOČNI ZAIMKI

- Nedoločne zaimke uporabljamo, kadar koga/česa ne moremo ali nočemo poimenovati določneje, jasneje.
- _____, *nekakšen, neki/nekateri*
- *nihče, nič*, _____
- _____, *marsikakšen, marsikateri*
- *vsakdo, vse*, _____
- _____, *kakršen koli, kateri koli*

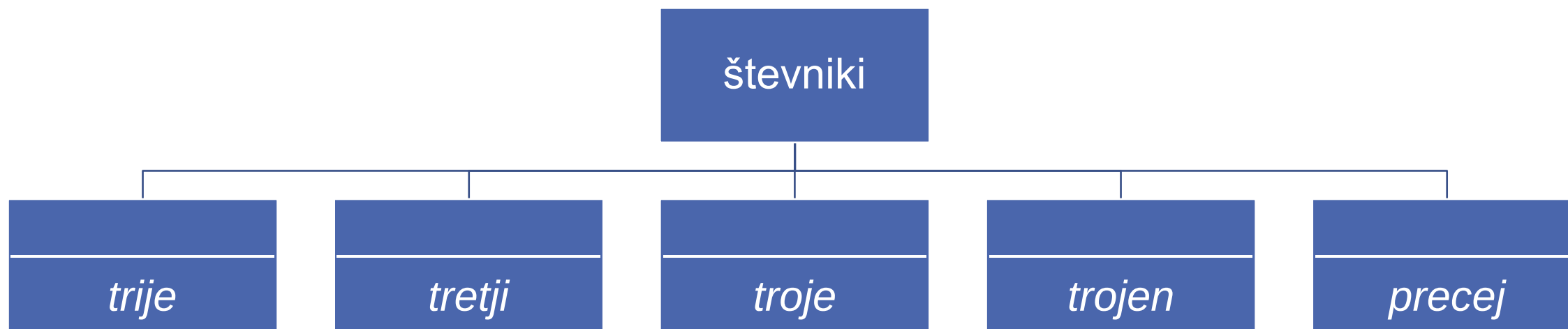
ZAIMKI

Obkrožite zaimke in jim določite vrsto.

- *Takšno je pač življenje; ne moreš imeti vsega, kar ti ugaja.*
- *Mladi v svojem prostem času veliko uporabljajo mobilne telefone.*
- *S kom si govorila včeraj, ko sem te srečala?*
- *Kdor ima rad naravo, uživa ob pogledu na jesenski gozd. Če nas je pomlad navduševala s svojim zelenilom, je jesen radodarna z odtenki rumene, rdeče in oranžne barve.*
- *Ko se je zgrudila na tla, ji je nekdo iz množice hitro priskočil na pomoč.*

ŠTEVNIK

S **števniki** (_____) poimenujemo
_____ (*tri*e, *tro*je, *prece*j) ali
_____ prvine v vrsti/skupini (*tret*ji).

ŠTEVNIKI

GLAVNI ŠTEVNIKI

Poimenujejo število prvin.

- _____

Izražanje spola: *en-0, en-a, en-o* : *pet, pet, pet*.

Izražanje sklona: *en-0, en-ega, en-emu*.

! *pet-0, pet-ih, pet-im* ... ALI *pet-0, pet-0, pet-0* ...

→ Glavne števnike od 5 dalje sklanjamo
_____ ali _____
_____.

Kako zapisujemo glavne števnike?

6, 96, 663

Kaj je prav?

Pomagali so osem/osmim ponesrečencem.

Vstopi naj samo en/eden pacient.

VRSTILNI ŠTEVNIKI

Poimenujejo zaporedje prvine v vrsti oz. skupini.

Tvorimo jih iz _____
+ -i, -a, -o, npr. *enajst-i, enajst-a, enajst-o*.

Posebnost so števniki 1, 2, 3, 4 – ti imajo
_____, npr. *en – prvi*.

Imajo končnice za:

vse tri spole,

vsa tri števila,

vse sklone (sklanjajo se kot pridevniki).

Kako zapisujemo vrstilne števnike?

ŠTEVNIKI

LOČILNI ŠTEVNIKI

Poimenujejo količino prvin ali količino vrst prvin.

KOLIKO?

- *dvoje, troje miz*
- *četvero, petero otrok*
- *troje hlač*

KOLIKO VRST?

- *dvoje, troje mize*
- *četveri, peteri otroci*
- *troje hlače*

MNOŽILNI ŠTEVNIKI

Poimenujejo količino delov prvine.

- *trojna vrata* (= iz treh delov/kril)
- *dvojna okna*

ŠTEVNIKI

NEDOLOČNI ŠTEVNIKI

Izražajo nedoločeno količino prvin oz. sporočevalčevo presojo količine prvin, npr. *precej, dosti, malo, veliko, manj, več, nekaj, nekoliko*

Imajo samo eno obliko, tj. v knjižnem jeziku

Kako je prav?

Pomeril se je z več/večimi tekmovalci.

Pogovarjali smo se z mnogo/mnogimi študenti.

SSKJ uvršča te besede med prislove.

Toporišič jih navaja med števnik in med prislovi.

Pomembno je, da jih smiselno in pravilno uporabljamo.

UČNI NAČRT

- V katerem razredu morajo učenci poznati jezikoslovni izraz osebni zaimsek?
- Katere vrste zaimkov pa spoznavajo v 7. razredu?

UČNI NAČRT

• Razvijanje skladenjske zmožnosti – 2. VIO

- v povedih odpravljajo kritična mesta v svojem praktičnem obvladanju slovnice (npr. v izražanju spola in števila samostalnikov, v sklanjanju samostalnikov, pridevnikov, osebnih zaimkov in vprašalnih zaimkov kdo/kaj, v rabi vprašalnih zaimkov kdo in kaj ter kakšen in kateri, v stopnjevanju pridevnikov z obrazili, v tvorbi in spreganju glagolskih osebnih oblik, v rabi nedoločnika in namenilnika, v rabi glagolov morati in moči ipd.);
- o prvotnem govornem dogodku poročajo s premim in z odvisnim govorom ter pretvarjajo premi govor v odvisnega;
- v zvezi dveh enostavčnih povedi prepoznajo časovno/posledično/vzročno/namerno/pogojno razmerje med povedma in ga izrazijo z veznikom (tako združijo zvezo povedi v dvostavčno poved), časovno in vzročno razmerje pa kasneje izrazijo tudi s predlogom (tako strnejo dvostavčno poved v enostavčno);
- v zvezi dveh povedi prepoznajo ponovljeno besedo in jo po potrebi izpustijo oz. zamenjajo s sopomenko ali z osebnim/kazalnim/oziralnim zaimkom;

VIRI IN LITERATURA

- Ahačič, K. (2017). *Slovnica na kvadrat*. Ljubljana: Rokus Klett.
- Križaj, M., idr. (2019). *Na pragu besedila 2 – izdaja s plusom. Učbenik za slovenski jezik v 2. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett.
- Križaj, M., in Bešter Turk, M. (2018). *Jezikovni pouk: čemu, kaj in kako?*. Ljubljana: Rokus Klett.
- Toporišič, J. (2000). *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja.
- *Učni načrt. Program osnovna šola. Slovenščina*. (2018). Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo.